

בעזרי

איש ההלכה והמעשה

הגאון האדיר אביר הדושים

רבי אליעזר סילבר שליט"א

נשיא אנדרת הרבנים בארצות-הברית וקנדה

הרב הראשי לעיר רבתי סינסינטי אהיו.

תרמ"ב – תש"ז

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

ביוגרפיה מתוך יומניו ורשימותיו

ערון וסוגש ע"י מנחם גליסמן-פרוש וחבר ידידים – לאות הוקרה

במלאת ארבעים שנה לעבודתו הצבורית באמריקה.

ייתכן שיהיה גם חלק מפרסום נוסף

בקבוצ רבי חיים עוזר

מדויינסק הלך אל הקבוצ של רבי חיים עוזר, בוויילנא.
הקבוצ התורני הספורסם הלוח נוסר שנים אחרות אחרי
סגירת ישיבת וולוז'ין המהוללה שלפני מאה וששים שנה יסדה
הגאון רבי חיים טוואלדזין תלמידו של הגריא בוויילנא. כה לסדר
ומסנה יצאו לגדולה רוב גאוני ישראל הנעלים. אך בגזירת
מלכות הצאר נסגרה הישיבה. אז הלך רבי חיים עוזר לוויילנא,
אסף את בחירי התלמידים העליונים ובעלי הכשרונות ויסד את
הקבוצ. רבי חיים עוזר לא שלח שרירים לאסוף כספים להחזקת
הקבוצ, הוא קבל כסתר מנדיבים אחדים כדי סיפוקם של הלומדים.
מפתח המסעלה, פיזור ר' חיים עוזר את התלמידים בין ארבעה
בתי כנסיות. הקשישים מהם לסדר בביהמ"ד בעליסבורג, התחמידים
מהם לסדר בבית המדרש כשניפישוק, הבינונים, בקלויזדחורש,
ובחברת פועלים, קבוצ קטן מזה בשם, חברת תורה נוסר
במקום אחר. תלמידים שם זכו לכבוד גדול ולשם כגדולי תורה.
הקבוצ ריכז את טובי ראשי הישיבות וגדולי התורה, ביניהם,
רבי דוד פרידמן, רבי זלמן סנדר מקריניק אבי הרב שפירא
סקאוונא, רבי איצלה בעל, פחד יצחק, רבי שמואל לופיצר,
רבי מאיר סיכל שאמער וכו', כן בקרו בקבוצ זה הגאונים
הנודעים רבי צבי הירש סקובנת, הרידב"ז ומהריא סטלו. מטרת
הקבוצ היתה להקנות השתלסות תורנית לאברכים המצוינים בעלי
הכשרונות.

לקבוצ זה חזסן הגריא סילכר בשנת תרנ"ח בחיותו בן מ"ז.
משבא לשם, נשאל עיי רבי חיים עוזר, לאיזה חוג של לומדים
ברעתו להצטרף. הוא ענהו: בין התחמידים חלקי. כי מאז ומתמיד
היה לומר מ"ז שקות במעת-לעת, ושלשה לילות בשבוע היה ניעור

כל הלילה, בוילגה היה לומר י"ח שקות במעת-לעת.
 פעם שאלו רבי חיים עוזר סתוך חבתי: "תאמת הרבר
 ששמתני כי כיום לומר הנך רק י"ב שקות במקום י"ח שהיית
 נוחג מקודם?" כשענהו: "אמנם כן, הרי מר הוא שאמר לי כי
 עלי ללמוד פחות, האין די ב"ב שקות?" חשיבו כי חיים עוזר:
 "אכן י"ב שקות הן מספיקות, אחת הנך המחסיד הגדול ביותר, אלא
 שכל זאת רצוני. לרעת מאיות מעט שנית את דרכי. אז סיפר
 לו הרב סילבר כי שקות אחדות הוא לומר עברית ורוסית ועוד,
 חצי שנה די לו לעבור על לימודים. אלה ואז ישוב להתמדתו
 של מ"ו שקות ביום. ואמנם שב להתמדתו הקודמת, ולסרות שר'
 חיים עוזר אמר לו כי די ב"ב שקות, לא שמע לו בזאת ולמר
 מ"ו וי"ז שקות בכל יום. והתמדתו השפיעה על כל סביביו.

בין המחסידים שהיו שם, הצטיינו ביותר, ר' מאיר, חתנו
 של הרב דשם, ר' ליב ראשקעס. הוא למד י"ב שקות. כן הצטיין
 שם בהתמדתו תלמיד אחר, כשם מ. ע. שחית לומר י"ג שקות
 במעת-לעת. אך הוא חוצא מהקבוץ מכיון שחשדו בו כעובר
 עבירות. הרב סילבר למד אמנם עליו סניגוריא ותירץ את מעשיו,
 אך הלקיזו עליו ביותר בקניני שבת ותפלה, והגאון רבי חיים עוזר
 דחתו. אז הפך למזרחי ושמו נתפרסם כרב. שאין רוח חכמים
 נוחח חיבנו.

כן היה שם בקבוץ ר' שלמה העלוי המייצייטי, בחיר עלוי
 לימא. רבי חיים סולובייציג התפאר וחשבו ליחיד בדורו בשכלו
 חתר, חקמק וחישר. אך לא היה מתמיד גדול. כי חסיד החקמק
 בתורת והוגה כחידושים. אולם אחרי שהרב סילבר התרועע אתו
 השפיע עליו מתמדתו והיה למתמיד לתסחוף חכל.

על העלוי המייצייטי מסופר כי בכואו בן י"ב אל הנצי"ב
 מוואלזין ובקשו לקבלו כתלמיד כישיבת, וכשסירב הנצי"ב, שנה
 ושלוש את בקשתו וחך כרי דיבור בקשתו תירץ בחריפות קושיא
 עצומה. כשרחה הנצי"ב את דבריו שנה ושלוש המייצייטי את
 תירוצו וכל הדיחויים נשלו מעליהם, משראה הנצי"ב את מכתב

המלצתו שכידו, בו כותב הרב הסמלין כי מובטח הוא כי אין דוגסתו בישיבת וואלזוין, נתרשם עד מאד ושלחו אל הגאון ר' חיים מכריסק שיתחה על קנקנו. ר' חיים ערך אז את שיעורו שהיה צריך להגיד בפני התלמידים כמסכת זכחים. כשהגיע אליו הנער העלוי להבחן, שאלו רבי חיים מה שלמד בשנה האחרונה. אמר לו: „בשנה שלא למדתי כלום, מיום שנשרף בית אבי, כי חלוש חיתי וחולתי.“ — „ומה חרע“ — שאלו ר' חיים. „לא כלום“ — ענה הנער. אמר לו ר' חיים: „אם כן במה מבחנך?“ השיבו כי הוא יקח איזה מסכת ויתבונן בה מה שיש להקשות ולחרץ. „אם כן — אמר לו ר' חיים — קח מסכת זכחים דף לו עיין בת, ואסור לי מה שחעלה בעיונך“. הוא לקח את הגמרא וחלץ לחדר אחר וכעבור עשרה רגעים חזר והעלה לפניו קושיא אחת שבדיוק לה נתכוון ר' חיים להעמידה כיסוד לשיעורו של היום. שאל מסנו גם לחרץ את הקושיא. והנה העלה הנער גם אותו התירוצ שר' חיים העלה בחידושו. וכך המשיך העלוי ר' שלמה המייצייטי לבנות ולסתור עד שחעלה את כל שיעורו המוכן של ר' חיים וגם הוסיף חרושים שלא היו ברעתו. חרברים היו יקרים מאד בעיני ר' חיים והוא לקחו וחוליו אל הנצי"ב ואמר לו: „בחר שכזה לא היה כאמת עד כה בישיבת. למדתי מסנו בשעה אחת מה שלא חירשתי במשך יום חמים“.

כשסיפר הרב סילבר את הדברים בפני רבי יוסף רוזין אמר לו הרונצובי כחנוקה של בטול בדרכו: „מר' חיים אחת מביא ראיה, את מי אינו משבת, גם את בני ביתו וסקורביו הוא מעלה תמיד לשבח“...

בקבוץ היו מופיעות חוברות תורניות. בחוברת הראשונה פרסם פלפול עמוק בדבר קושית הנפש חי' כזכחים דף ע"ג וגרולי ווילנא קלסיתו.

כך חילק הרב סילבר את שבע עשרה שקותיו: שלש שקות היה לומר בבל. שלש — ירושלמי. שקתים — טור חושן משפט עם השו"ע והמפרשים. שקתים — אבן-העזר. שקתים — יורה דעה.

שעתיים – אורח-חיים. השאר היה מוקדש לרמבים, ריף וראיש.
 ר' חיים עוזר היה חמה על כך, איך אפשר ללמוד ביום ענינים
 רבים ושונים כל-כך וגם לא להתבלבל. פעם שאלהו ר' חיים,
 בכמה ימים אפשר לו ללמוד ולעבור על כל השי"ס בכלי עם
 התוס'. הרב סילבר קבל עליו את הדבר ועבר על השי"ס במשך
 ששים יום. י"ח שקות ליום. בכל יום היה בא לשם אחיו של ר'
 חיים עוזר לראות את המקום בו עוסד. פעם כשהציע הרב סילבר
 חידוש בפני ר' חיים עוזר, בנוכחות למדני ווילנא ועשיריה, נפל
 ר' חיים עוזר על צואר הקלם בן חטי' ונשקו בחכה, כפני כל
 הנוכחים, דבר שהשאיר רושם עז על הרב סילבר.

גם הגאון הרונצ'ובי שהיה יחיד כדורו בכיקאות ולא קם
 כמותו בתקופת מאת השנים האחרונות. גאון ללא דוגמא כמסקל
 ראשון ובהניין, החשיב טאר את הרב סילבר. פעם מלפל אתו
 בביתו של הרונצ'ובי, חתנו ר' אבא דוד שהיה ידוע כעלוי וגאון,
 והשיב נגד הרב סילבר סתוך ריתחא. אמר הרונצ'ובי לחתנו:
 ,בביתי אתה שוכן ומסני אתה לומד בחילותי עד שנדלה עלי
 כזה, אך בתורה אתה פותח והולך מיום ליום ולא תדע מה
 שתרוסיאמי הזה (חיינו הרב סילבר) מדבר..."

רושם עז השאיר עליו ר' חיים עוזר במתינותו הנפלאה
 ובישוב דעתו שלא עזבוהו ככל עת. כשעה שקרה האסון לבתו,
 שנפלה בסתלת השתוק והרופאים התיאשו לרפאה, ראהו הרב
 סילבר יושב ועוסק בעניניו הרבים כאלו לא קרה דבר. לזה ענה
 שאלה בהלכה, לזה נחן עצה ופסק דין וישוב דעתו לא עזבו.
 בשנת תר"ס צוה עליו אביו, אחרי שהתראה עם הגאון
 רבי חיים מולוכבייצ'ג לנסוע אליו. מצויד במכתב המלצה מהגאון
 ר' חיים עוזר נתקבל בכריסק ויצק מים על ירי הגאון המהולל
 רבי חיים, שם למד ביחד עם העלוי המייצ'טי בשקידה עצומה
 זנהנו עם חבורת התלמידים המצוינים והמופלגים מזיו תורת רבי
 חיים שפ"ס להם נתיבים חדשים בים התלמוד.
 יחד עם רעו העלוי המייצ'טי שב אל הקבוץ של רבי חיים עוזר

והמשיך שם את לימודיו. היה נוסע משם לפרקים אל גאוני
 דווינסק ופוניבז' כדי להרצות בפניהם את חידושיו.
 עם העלויו המייצימי היה בידדות כל ימיו. הוא אשר
 הביאו לאמריקה ונתסנה שם לראש מתיבתא בישיבת „רי יצחק
 אלחנן". היה חביב על תרכנים. ביוסמו נוסדה חבורה של כעשרים
 רבנים מגדולי ומופלני התורה כארמ"ב, עם הסטרה להתכנס מזמן
 לזמן להשתקשע בדברי תורה בפלפול ובעסקות, ולכא בחליפת
 מכתבים ידירותיים ללא הוספה כל חואר. הדבר נמשך עד יום
 פטירתו של המייצימי שבא כאסון פחאוס, ואז נתפרדה החבילה.
 בשנת תרס"ו נקרא הגריא מילכר לעבודת הצבא, אולם בהשתדלות
 ר' חיים עוזר השיג תקודת שחרור. באותה שנה בחיותו בן כ"ד בא
 בבית הנשואין עם אשה יריש משכלת ובעלת בדות נאצלות.
 מרת בתי בת ר' אברהם אבא נכדת פרנס ווילנא ר' סנדר וואלק
 מסשפחת וואלק שלה נכנו תרכנים וואלק מפינסק וואלקאביר ור'
 בצלאל ור' שלמה הכהנים דייני ווילנא וחרשיש.